

מסורת הש"ס

- ↑ טהרות פ"ד מ"ב [ב"מ יז:]. (ג) [ב"מ שס], (ג) פסחים טז. מוספתא טהרות פ"ה, (ד) פסחים טז, (ה) [גס]. עדיות פ"ח משנר דן ע"ז לז, (ו) [מוספתא מיר פ"ב] מיר ת. ע"ש לה. ע"ש, (ז) [לקמן סה], (ח) [ג"ל רישא], (ט) [ג"ל לפסא], (י) ב"מ"א נוסף: לכל משקין קרי ספק משקין לפי שלא מצינו טומאה למשקין בפירוש מן התורה והאי דכתיב וכל משקה אשר ישמה בכל כלי יעשה הווא השער הווא, (יז) [ג"ל דסקא], (יט) [פ"ה], (מ) [ג"ל מבימיאל], (ס) [ג"ל רישא], (ס) [טהרות פ"ד מ"ט], (ע) ש"ך ע"ב,

פירוש הרא"ש

אימא סיפא ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה כו'. סיפא דספק מירות היא ספק בכור אדם כגון שהפילה לפניו ספק נפל ספק רוח בכור בהמה בין עמלה בין טהורה כגון שמי בהמות אחת נכרה ואחת לא נכרה וילדו יחד אחת זכר ואחת נקבה ואין ידוע מי ילדה וזכר מי ילדה נקבה המע"ה הכהן אם בא להוציא עליו להביא ראיה ויבכר בהמה טהורה יעשה עד שיתפאח ויאכל נמנוו לבעלים ובכור בהמה עומא מפריש עליו שה לפסוק אסורו ואכלו ליה: מי קא מדמיט קדושה הבאה מאליה. דמפסיקא חלה עליו איכר אלב קדושה הבאה על ידי אדם לא היה נדעמו אלב על הדלי: ספק משקין ליטמא שבא. מפרש לה במתניתין כגון היתה ככר עמלה בידו ופשטה לבין משקין טהורין ספק נגע ספק לא נגע: רשבא אחרים שהורו. כימי היה מקל בידו ובידאשו משקין וחקרו לבין בכורות טהורין ספק נגע ספק לא נגע: ר' אילי קמצא רבן. מין חגב העיד עליו שהו מתיר: ועל משקין בי מטבחיא רבן. משקה המנאלל בנות המנובחים בעורה אין כגון טומאה שלא ראו להכרות טומאה בעורה: רבן. מלטמא אחרים אלב טומאת עמלן יש בהן דדריש אשר ישמה בכל כלי יטמא יטמא ממנו לא דריש יטמא פירוש יטמא אחרים הלכך טומאת עמלן היו דלורייתא על כן יעטו בעורה: אלא ל"ד רבן במש. דדריש עמא דקרא נכשער ואפילו טומאת עמלן היו דרבנן:

רש"י

כל שכן דקבירא ליה דלא מעייל גופיה לספיקא דהיכא דנדר ויש בזמירות ספק לא היו מיר ולדידה קבירא ליה דסתם מירות להקל: אימא סיפא. דספק מירות להקל: המוליא מחזירו. כהן דבעי לאפקוי מיניה עליו להביא ראיה שהן בכורות שלא הפילה נפל קודם לכן ואי תפס להו כהן על הבעלים להביא ראיה דלאו בכור הוא: ואסורים בגיזה ועבודה. אע"פ דלא היה ודאי. אלמא ספק קדשים לחומרא ואסורין בגיזה ועבודה והיכי מצינן לאוקמה כרזי אליעזר והאמר רבי אליעזר לא הקדיש את הכוי דספק קדשים לקולא: אמאי קא מדמיט. קדושת בכור הבאה מאליה לקדושת כוי דע"י אדם קדושת בכור באה מאליה להכי מחמיר בגיזה ועבודה קדושת כוי דעל ידי אדם לא הוי קדושה מספק: הא קשיא. דקתני סיפא דהא דספק מירות להקל: ספק משקה. לכל טומאת משקין קרי ספק משום דלית להו עיקר מן המורה לפי שלא מצינו טומאה למשקין בפירוש מן המורה והאי דכתיב וכל משקה אשר ישמה בכל כלי יטמא (ויקרא יח) ההוא הכשר הוא: ליעמא טמא. לקבל טומאה לעמלן ודאי טמאין: אלב לטמא אחרים טהורין. ואי ר"א היא הא דאוקמא יי לרישא דספק מירות כרזי אליעזר ומי קבירא ליה דליטמא טמא והתניא רבי אליעזר אומר אין טומאה למשקין כל עיקר מדע כו': הניחא לשמואל. לא קשיא דרזי אליעזר אדר' אליעזר אלב ודאי לא מיתוקמא הך ברייתא דספק מירות להקל כר"א: ע"א אלב אי קשיא דרזי אלעזר הא קשיא ספק משקין^(א) ליטמא^(א). טומאת משקין עמלן כו': הא ניחא לשמואל

אלב טומאת עמלן יש בהן. ניחא ליה נמי לרבי אלעזר דאמר כדצריז דר"מ דספק משקין ליטמא טמא והכא בספק מירות אמאי מיקל משום דקסבר לאו מזהו היא לקבל מירות ואיש כי יפילי דיעבד קאמר הלכך אית ליה ספק מירות להקל: אלב לרז דאמר דכן ממש. דאין טומאה למשקין כל עיקר אמאי קאמר רבי אלעזר הכא ספק משקין ליטמא טמא והכא קבירא ליה ספק מירות להקל: אלב הא רבי יהודה. ברייתא דספק מירות: והא רבי שמעון. מתניתין דקתני סתם נדרים להחמיר: ומאלו שנגנב או שאבד. ואין (ט) יודע אם היה שם מלה כור אי לא: אמר רבי יהודה לא מעייל איניש נפשיה לספיקא. כגון הכא דכשנדר לא על דעתא דהכי נדר שאס נגנב הכרי דהוי ספק אם היה שם מלה כור שהיא מיר בצומת ספיקא: הא

אליעזר לא קשיא דאיכא למימר דרבי אליעזר מחמיר בספק אפילו דצרנן אלב כיון דאמרת דספק מירות להקל רבי אליעזר היא נהי דהוי קדושה הבאה צדי אדם היכי עדיפא טומאה דרבנן אע"פ שהיא צאה מאליה מניירות דלורייתא אע"פ שהיא צאה צדי אדם. וכיון שכן אפילו מינא הא חזינן בהדיא דבקדושה הבאה צדי אדם אע"פ שהיא מדלורייתא מיקל ר"א בספקיה דקתני לא הקדיש את הכוי וכיון שכן אפילו כי לא מוקמינן הא דספק מירות להקל כר"א קשיא דר"א אדרבי אליעזר איכא למימר דהוה מצינן לדחויי דהיינו טעמא דרבי אליעזר דרבי אלעזר דאמר לא הקדיש את הכוי משום דכוי עליו ולא קרו ליה אינשי חיה ולא בהמה זה נ"ל: והלך ומאלו שנגנב או שאבד רבי יהודה מסיר. משום דלא מסיק אדעתיה דלהוי מיר עד שיתצבר לו שהיא בצאומי כרי מלה כור: טעמא דאין מכירין הא מכירין אסורין. האי דמקשה מדיוקא דסיפא ולא פריך מנופא דרישא דקתני סתם תרומה ציהודה אסורה אלמא ספיקא לחומרא משום דאיכא לדחויי דרישא היינו טעמא משום דאנשי יהודה מתוך שהיו יותר רגילין בתרומת הלשכה לתרומת הגורן לא קרו לה תרומה סתם הלכך כי נדרי בתרומה ודאי בתרומת הלשכה נדרי אלב דיוקא דסיפא קשיא דמדמהיב טעמא בהמירא דגליל לפי שאין מכירין משמע הא מכירין וזו אסורין דספיקא לחומרא: (ט) ואילו על ספקו לא מצי מגלת. לפי שזרצין לגלגל על הבאת קרבנותיו ולא מצי לאתויינהו דלמא לא היו מיר ומיימי חולין בעורה. וכי תימא נהי דחטאת לא מצי לאתויי בתנאי שאין חטאת צאה נדבה ליתי עולה ושלמים וליתני אם מיר אני הרי אלו לחובתי ואם לאו יהא נדבה דהא קיימא לן [נזיר מה]. דאם גלגל על אחד משלשתן יא' י"ל הני מילי דדיעבד אלב לכתחלה אינו מגלה אלא א"כ הקריב חטאת ועולה ושלמים הלכך לית ליה תקנתא לניירות

ואלו מותרין פרק שני נדרים

ר"ן

יב.

עין משפט

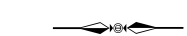
נר מצוה

בב א מ"י פ"ח מהל' בכורים הלכה יט [כ] ופ"ד שם הלכה יט [כ] ופ"ד מהלכות בכורות הלכה ז [ופ"ה הל' ב] כגם עשין י"א וסימן קמא וס"י קמז טושי"ע י"ד ס"י שה סעיף ג' [ב בה] וסימן שטו סעיף א [וס"י שטו סעי' י וס"י שות וס"י שכא סעיף י [ג טז]:

בב ב מ"י פ"ח מהלכות מעילה הלכה ח סמג שם טושי"ע שם ס"י שטו סעיף א:

בב ג מ"י פ"יד מהלכות אבות הטומאה הלכ' ז:

בב ד מ"י פ"ב מהל' מירות הלכה ט:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ע"א אלב (ב) ליעמא טמא טומאת: (ג) ד"ה ומאלו וס"י ואין ידוע אם היה:

תוספות

ור"ש אומר. דמעילי נפשיה לספיקא וא"ת היכי מיימי קרבנז והלל חולין בעורה היא דשמה אין בכרי מלה כור ואין הנדר חל וי"ל שגורר על תחיל אם יש בו מלה כור הריני מיר ואם לאו הריני מיר נדבה אלמא לר"ש מעייל נפשיה לספיקא ומתניתין דסתם נדרים להחמיר מיתוקמא כר"ש וא"ת והלל לרבי שמעון לא היו מיר ודאי אלב הוי מיר ממפק וארין להטות (לרבנן) אם יש בו מלה כור אלב במתני' קתני אסור בודאי קאמר ג"כ למלקות דומיא דקתני גבי מלה כור ארין הנדר חל וי"ל אסור ודאי קאמר וי"ל דמתני' איכא נדר ודאי אלב שהוא נדר בלשון דמשמע איסור ויחמר אלב הכא הנדר אינו נדר ודאי מלה כור בכרי מלה כור (וא"ת א"כ מה מדמה הא דרבי שמעון לנדר דמתני' דמתניתין הנדר ודאי והלא הנדר ספק וי"ל דה"ק ורבי שמעון אוקר אלמא אפילו בנדר ספק ממפק מיזיל לחומרא כ"ש במתניתין שהנדר הוי ודאי נדר שמופקין חומר משמעות: שעבא דאין מבידין הא מבידין אסור. מימה [מירשא] דמיילתא הוי מצי למיפק דקתני בהדיא סתם תרומה ציהודה אסורה בלא שום דיוק וי"ל דסתם תרומה ציהודה הוי כמו ודאי כיון שהם סמוכים כ"כ לנידושלים פשטא דדעמו לאסור אלב בגליל אפילו במקום שכן מכירין מ"מ דחוקים והוי כמו ספק ואפ"ה אסורים:

כל שכן גופיה לא מעייל לספיקא. הלכך מתניתין דסתם^(א) מירות להקל רזי אליעזר: אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה. כגון שילדה זכר ונקבה ואין ידוע אי זה הוליא ראשו ראשון: וסני עלה אסורין בגיזה ונעבודה. סיפא דמתניתין גופה דספק מירות להקל היא. והכי פריך בשלמא אי לא מוקמינן לה כר"א לא קשיא רישא אסיפא דרישא דספק מירות להקל משום דגופו לא מעייל איניש לספיקא וסיפא דספק בכורות כיון דממונא הוא אמרינן דמעייל איניש ממונא לספיקא אלא לדידך דלא שני לך צין גופו לממונו קשיא: אמאי קדמיט קדושה הבאה מאליה לקדושה הבאה צדיי אדם. משום דבקדושה הבאה צדיי אדם הוא דאיכא למימר דהאי גבירא לא גמר לעילוי נפשיה וממוניה לספיקא אלב בקדושה הבאה צדיי שמים ליכא למימר הכי דאטו צדיה הוא: ספק משקין. כגון שהזיט טמא ידו לבין המשקין ואין ידוע אם נגע בהן: ליעמא טמא. כלומר לטומאת עמלן חולין לחומרא אלב לא לטמא אחרים. איכא נוסקי דגרסי הכא דצרי ר"מ וכן היה ר"א אומר כדצריז ותוספתא היא במסכת טהרות^(א) ואיכא מאן דלא גרים ליה דלמא ליה לאחוזי יי ממתניתא והא יי סיפא דמתניתין דספק מירות להקל היא דקתני^(א) ספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור ואפשר דגרסינן ליה ועדיפא ליה לאקשויי ממתניתא משום דמפרשא בהדיא דר"א ס"ל דספק משקין ליטמא טמא: אין טומאה למשקין כל עיקר. מדלורייתא: על איל קאלא. חגב ששמו איל: דכן. טהור וכשר לאכילה:

ועל משקה צי מטבחיא דכן. דכיון דטומאת משקין מדרבנן במשקה צי מטבחיא לא גזרו שלא להכרות טומאה בעורה. וכיון דטומאת משקין מדרבנן היכי מחמירין בספקיהו: הא ניחא לשמואל דאמר דכן מלטמא אחרים אלב טומאת עמלן יש בהן. ניחא דמשום דטומאת עמלן מדלורייתא חולין בספקיהו לחומרא: אלב למאן דאמר דכן ממש. דאפילו טומאת עמלן מדרבנן: מאי איכא למימר. הוה לן למיזל בספקיהו לקולא. וכי תימא אם כן אפילו לא מוקמינן הא דספק מירות להקל כר"א היכי ניחא הא אכתי קשיא דרבי אליעזר אדרבי אליעזר דהא אמר בהדיא דטומאת משקין מדרבנן דקתני אין טומאה למשקין כל עיקר ואפילו הכי אילי בספקיהו לחומרא דקתני וכן היה רבי אליעזר אומר כדצריז עלה דההיא דספק משקין ליטמא טמא יש לומר דהכי פריך בשלמא אי הך דספק מירות להקל לא מיתוקמא כרזי

אליעזר לא קשיא דאיכא למימר דרבי אליעזר בספק אפילו דצרנן אלב כיון דאמרת דספק מירות להקל רבי אליעזר היא נהי דהוי קדושה הבאה צדי אדם היכי עדיפא טומאה דרבנן אע"פ שהיא צאה מאליה מניירות דלורייתא אע"פ שהיא צאה צדי אדם. וכיון שכן אפילו מינא הא חזינן בהדיא דבקדושה הבאה צדי אדם אע"פ שהיא מדלורייתא מיקל ר"א בספקיה דקתני לא הקדיש את הכוי וכיון שכן אפילו כי לא מוקמינן הא דספק מירות להקל כר"א קשיא דר"א אדרבי אליעזר איכא למימר דהוה מצינן לדחויי דהיינו טעמא דרבי אליעזר דרבי אלעזר דאמר לא הקדיש את הכוי משום דכוי עליו ולא קרו ליה אינשי חיה ולא בהמה זה נ"ל: והלך ומאלו שנגנב או שאבד רבי יהודה מסיר. משום דלא מסיק אדעתיה דלהוי מיר עד שיתצבר לו שהיא בצאומי כרי מלה כור: טעמא דאין מכירין הא מכירין אסורין. האי דמקשה מדיוקא דסיפא ולא פריך מנופא דרישא דקתני סתם תרומה ציהודה אסורה אלמא ספיקא לחומרא משום דאיכא לדחויי דרישא היינו טעמא משום דאנשי יהודה מתוך שהיו יותר רגילין בתרומת הלשכה לתרומת הגורן לא קרו לה תרומה סתם הלכך כי נדרי בתרומה ודאי בתרומת הלשכה נדרי אלב דיוקא דסיפא קשיא דמדמהיב טעמא בהמירא דגליל לפי שאין מכירין משמע הא מכירין וזו אסורין דספיקא לחומרא: (ט) ואילו על ספקו לא מצי מגלת. לפי שזרצין לגלגל על הבאת קרבנותיו ולא מצי לאתויינהו דלמא לא היו מיר ומיימי חולין בעורה. וכי תימא נהי דחטאת לא מצי לאתויי בתנאי שאין חטאת צאה נדבה ליתי עולה ושלמים וליתני אם מיר אני הרי אלו לחובתי ואם לאו יהא נדבה דהא קיימא לן [נזיר מה]. דאם גלגל על אחד משלשתן יא' י"ל הני מילי דדיעבד אלב לכתחלה אינו מגלה אלא א"כ הקריב חטאת ועולה ושלמים הלכך לית ליה תקנתא לניירות

הבאה

מוסף רש"י

לטמא אחרים מדרבנן הוא ולא מדלורייתא, ולא דורש יטמא דכמי גבי משקין בלשון יְטַמֵּא, הלכך היא ליה ספיקא דרבנן ולקולא (פסחים טז). ר"א אומר אין טומאה למשקין כל עיקר. ואפילו לטומאת עמלן, והאי כל משקה אשר ישמה מוקי לה לענין השער (שם). תדע. דאין להם טומאה מן המורה כל עיקר ואפילו לטומאת עמלן, שהרי העיד כו' על איל קמצא. מין חגב שמו איל קמלא, דכן. שהוא טהור וכשר לאכילה, ועל משקין בית מטבחיא. של בית המטבחים שבערה, כגון הדס והמים שהם דבן. שאין מקבלין טומאה, אלמא טומאת משקין דרבנן ובהי לא גזרו משום הפסד קדשים, דאי דלורייתא היכי מצי רבנן לטהרינהו (שם). הניחא. הא דאמרת לר"א יש לבן טומאה, לשמואל. דאמר האי דכן דיוסף בן יעזר דכן מלטמא אחרים קאמר אלב טומאת עמלן יש בהן, מצינו לתרזי דהאי אין טומאת משקין דקאמר ר"א לטמא אחרים קאמר, דהא מעדותו דיוסף בן יעזר מציא ראיה לדבריו, ויוסף בן יעזר לטמא אחרים קאמר (שם). אלא לרב דאמר דכן במש. קאמר יוסף בן יעזר, ואפילו מטומאת עמלן, על כרחן ר"א מצי מטומאת עמלן קאמר (שם).